

NOAH E. COTSEN LIBRARY OF
YIDDISH CHILDREN'S LITERATURE

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 12838

""ER""

Kazimierz Przerwa-Tetmajer

*The original of this title comes from the permanent collection of the
YIVO Institute for Jewish Research, New York, NY*

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

ק. טעמאיער.

”

”

ביבליאטיק גריניקע ביימעקער.

1921

ארויסגעגעבן דורך דער יידישער צענטער. סול-אָרגאַניזאַציע חילגע.

13/16854

ק. טעמאיער.

„ער“

צובלאטעק. גרויסקע ביימלעך

ידיש י. א.

פרייבארגער רודף דער ייד. צענטראלער סול-ארגאניזאציע.

געצויגן פון דער ידישער צענטראלער סול-ארגאניזאציע, חילוצ 1921.

[דוקטור ב. ציונסאן און קאספ., דיליגע. באַקער נאָם 13.]

אַ שווארצער, גרויסער, ריזיקער בער.
 ער איז געבוירן און אויסגעהאָדעוועט אין טונקל-סמע-
 הרובע ווילד-פאַרלאָזענעם וואַלד ביי דעם באַרג סוף
 קיינמאָל די זון ניט אַרײַן—זי באַלייכט נאָר די שפיצן פון
 די ביימער און קען זיך ניט דורכשלאָגן דורכן געדיכטן
 פלאַנטער פון די צונויפגעפלאַכטענע צווייגן, אונטער וועלכע
 עס לויפן אום בלוטדאָרשטיקע וועלף, וואָס-יאָגן זיך נאָך
 הירשן און הירשינס. ווילדע הזירים מאַכן זיך דאָ אַ וועג
 צווישן די קוסטעס מיט זייערע קרעפטיקע שטערנס. אונ-
 טער די אַלסע ביימער, אין דער טונקל, פלעגט זיך צווישן
 די קוסטעס שטיל דורכגליטשן ער מיט זיין גלאַנציקער פעל.
 ער פלעגט טראָגן מיט זיך די שרעק פון טויט.

אין איינעם פון די פריילינג-טעג האָט דער בער דער-
 הערט שטימען. אומגעריכט. ער האָט נאָך אזעלכע שטימען
 ניט געהערט. ער האָט זיך אָפגעשטעלט פאַרוואונדערט און
 זיך איינגעהערט. דאָס זיינען געווען טעמפע קלעפ איינע
 נאָך די אנדערע מיט אַטשונהדיקן ווידערקול. די קלעפ
 האָבן זיך דערהערט אַלץ נענטער. זיי האָבן זיך געטראָגן
 ארויף פון טאָל. פלוצלונג האָט דער בער דערווען מענטשן
 מיט העק אין די הענט. זיי האָבן פון רעכטן אין פון לינקן
 זייט אָפגעהאַקט די צווייגן פון די אלטע הונדערט-אַריקע
 ביימער און געמאַכט פאר זיך אויפג אין געדיכטן וואַלד.
 געגאַנגען זיינען עטלאכע מענטשן. יעדערער האָט געהאַט
 איבערגעוואָרפן געייסער איבערן פלייצע און צוגעבונדן צו
 זיך געפלאַכטענע קייטעלאך מיט שפייז. ביי יעדערן איז
 געווען אַנגעבונדן אַן פאַס אַ סטיינזאַרער מיט שטיינדלאַך.
 דער בער האָט געקוקט אויף זיי בייז, מיט שרעקלאַ-
 כע אויגן. וואָס דארפן זיי דאָ? וואָס ווילן זיי? אים האָט
 זיך געוואָלט וואַרפן אויף זיי און צעפליקן זיי און צעשליי-
 דערן אין אלע רוחות, נאָר דאָך האָט אים עפעס אַ מורא
 אָפגעהאַלטן און ער איז געשטאַנען פונדערווייטן. ווען
 זיי האָבן זיך אַנגעהויבן דערנענטערן צו אים, האָט זיך פון
 זיין ברוכט אַרויסגעריסן אַבייווער, כאַוימדיקער ברום און
 ער איז אָפגעטראָטן אין געדיכטעניש פון וואַלד. ער האָט
 זיך אוועקגעוועזט, אויסגעהויבן זיין קאַפ און געשמעקט
 דעם ריח פון די מענטשן.

אין עטלאכע טעג ארום. די מענטשן, וועלכע האָבן זיך באוויזן אין וואלד, האָבן אויסגעהאקט אַ שטעג צום פעלד, וואו עס איז געוואקסן שטראות בלומען, גרינס, וועלכער האָט געמינקלט פון געלע, גרינע, רויטע פאַרבן; דאָרט האָבן זיי צונויפגעטריבן אַקסן און שעפסן-סטאדעס. די סטאדעס האָבן באגלייט גרויסע הינט, עטלאכע צו וועלף. באלד האָט מען זיך גענומען צו מאכן אַ געזעלט פון שטיינער. איבער די שטיינער-ווענט האָט מען אַרויפגעקלאפט ברעטער. אויף די ברעטער האָט מען אָנגעלייגט קאַרע, מאַך, צווייגן, אויף דעם האָט מען אַרויפגעלייגט שווערע שטיינער, כדי דער ווינט נאָל דאָס ניט צעטראַגן.

ארום דעם פעלד איז פוסט געוואָרן פון חיות. די הירשן און הירשינס, וואָס פלעגן זיך ביז דעמאָלט דאָרט פאַ-שען, האָבן זיך אָפגערוקט טיפער אין וואלד.

די וועלף פלעגן זיך צורוקן. ס'האָט זיי געצויגן דער אויסזען און ריה פון די שעפסן אין אַקסן, אָבער זיי האָבן מורא געהאט פאַר די גרויסע הינט און פאַר די פאַסטוכער, וואָס וואָבן שטענדיק. די פאַסטיכער זיינען דאָך געווען באוואָפנט מיט פּייל און בויגנס, מיט שטיינעווארפער און שאַרפע שטעכמעסער. מער האָבן זיי מורא געהאט פאַר פּיעד, וועלכער האָט געברענט טאָג און נאַכט און ניט אויפגעהאַרט צו לייכטן.

מריער דאָבן אויף דעמועלביקן אַרט געוואוינט שטעמ-

האַריקע חזירים. איצט האָבן זיי אוועקגעפירט זייערע קליי-
נע חזירמלאך ווייס פונדאנען. אפילו די דרייסיג, א סך
מאַל הוצפהדיקע, ווילדע חזירים האָבן זיך שוין מער צו
דעם פלאַך גיט דערנענטערט. זיי האָבן מורא געהאַט.

פונדווייטן, פון צווייטן די אויסגעפויגענע סאַטנעס
האַט דער בער ארויסגעקוקט צום פעלד פון די פאסטוכער.
דאָ אין וואלד האָבן געוואוינט עטלאכע בערן. פונדאנען
פלעגן זיי ארויסגיין אויף אַנפאלן. דאָ פלעגן זיי אויך
שלאָפן זייער ווינטער-שלאָף. אָבער אינגאנצן פינסטערן
סמערעטשינער וואלד, און אפשר אויך אין די גאנצע טאג-
רען איז גיט געווען קיין מער שרעקלאכער בער פאר אים.
ער האָט געהאַט אַ שווארצע, בלישטשעדיקע פעל,
אַ גרויען פלעק ארום און ארום האלו. ווען ער פלעגט זיך
אויפשטעלן אויף די הינטערשטע פיס, פלעגט ער אויסווען
ווי אַ בוים.

און טאקע ער האָט דער ערשטער דערשלאָגן אויף
טויט אן אַקס פון די פאסטוכער, וואָס האָבן זיך דאָ בא-
זעצט. דער אַקס האָט זיך אליין פארבלאָנדשעט צווייטן דע-
געדיכטע סאַטנע-קוסטעס. דער בער האָט אים דאָרטן געפוי-
גען און טויט געשלאָגן אינמיטן העלן טאָג. ווין קלאפ
איז געווען אזוי שטארק, אז דער אַקס איז פון ערשטן
קלאפ געפאלן טויט, גיט באווייזנדיק אפילו אריטשע צו
טאָג. גלייך אויפן שטעל האָבן די פאסטיכער גאָרניט בא-
מערקט. אז דער אַקס פעלט. ערשט ווען די רויב-פייגל,

אָדלערס און שפּאַרבעס, האָבן זיך גענומען מאכן אַ סעודה פון טויטן אָקס, האָבן זיך די פּאַסטוכער געכאַפט, אָבער זיי האָבן שוין געמוען בלויו ביינער. זייענדיק דרייסט פון דער ערשטער הצלחה איז ער אָנגעפּאַלן אויף אַ צווייטן אָקס פון דער סטאַדע. די זיינען זיך אין שרעק צעלאָפּן ס זיינען, בילנדיק, אָנגעלאָפּן די הינט. נאָך זיי זיינען געלאָפּן די אָקסנטרייבער מיט שטעכמעסערס אין די הענט. דער בער האָט צעריסן דעם דרייסטטן הונט, אַ שלידער געטאָן אַשטין צו די מענטשן, אָבער דאָך אַנטלאָפּן.

פון דאמאָלסט אָן האָט זיך אָנגעהויבן אַ מלחמה, אויך אַנדערע בערן האָבן זיך אָנגעהויבן צו פּאַרגנבענען צו דער סטאַדע און אָנפּאַלן אויף די שעפּסן. מער ווי שטענ-דיק האָבן די פּאַסטיכער געמוזט וואַכן ביינאַכט, ווייל די חיות פלעגן זיך אַרויסגנבענען פון דער געדיכטעניש פון וואַלד. די הינט האָבן עפעס אַזוי ווי גיט מיט זייער קול געבילט. די וועלף פלעגן וואַיען פונדערווייטנס, ווי זיי חאַלטן אָפענטפערן די הינט. די פּאַסטוכער האָבן געהאַלטן אַ מלחמה מיט די חיות, וואָס אויף דער ערד, אין מיט די רויב-פייגל פון דער לופטן, עס איז געווען אַ פּאַרביסענע מלחמה אויף לעבן און אויף טויט. די פּאַסטוכער האָבן שוין דערקענט, אַז די דרייסטטע אָנפּאַלן, די גרעסטע שאַדנס מאַכט ער. דער גרויסער בער מיט דעם גרויען צייכן.

ער איז געווען, ווי משוגע, ער איז געווען בייז אויף די מענטשן און אויף די הינט, זיין כּעס פלעגט זיך נאָך

בער צעברענען, ווען עס פלעגן אוועקגיין טעג און עס פלעגט זיך אים נישט איינגעבן דערשלאָגן אן אָקס אָרער צעפליקן אַ שעפּס.

פלוזלונג איז אַרויסגעפאלן אַ שניי. אַ דיקער. ער האָט אינגאַנצן פאַרדעקט די יאָנדעס, וועלכע האָבן שוין געבליט צום צווייטן מאל. ער האָט פאַרדעקט די גראָז—סיאָז גע-וואָרן אַ הינגער.

ס'רויב פאַסטוכער זיינען אָפּגעגאַנגען אין די דער-פער מיטן מיין צוריקצוקומען אַהערצו אויף פאַשע, ווען דער שניי וועט צעגיין. געבליבן זיינען נאָר אַ פאַר פאַסטו-כער מיט אַ סטאַדע שעפּסן, וועלכע מען האָט פאַרמאַכט אין אַ שטאַל און געקאַרמט מיט היי, וועלכע מען האָט אָנגע-שניטן אין זוכער. אויף שמירה זיינען געווען צוויי הינט.

אין אַ סינסטערער פראַקטיקער, שניי און שטורימדיקער גאַכט איז ער געקומען פון די וואַלד-פּינסטערנישן, הי אַ שטורימוויגט פון די וואַלקנס. הי עס יאָגט זיך אַ שטראָם, אַזוי האָט ער זיך געיאָגט צום שטאַל. די הינט זיינען אַרויס-געלאָסן אַנטקעגן אים. ער האָט אַבער אויף זייער זייט גאַריט געקוקט. זיי האָבן זיך אָפּגערוקט און געבילט שונג-דערווייטן מיט אַיין שפּרונג איז ער אַריבער דעם פאַרקאַן פון שטאַל און האָט זיך אַריינגעלאָזן צווישן די שעפּסן, וועט האָבן יאָמערליך געבלעקעט און זיך צונויטגעשלאָגן אין אַ קופּע. ער האָט געפליקט, געריסן, טויט געשלאָגן נאָך שוועלער, הי מען קען וועגן דעם אַ שראַכט טאָן. ער האָט

געטויט מיט די לאפעס און געוואָרפן אַהינטער זיך, ער האָט
געטויט און געטויט. ווי ער וואָלט שיכור געוואָרן פון רציחה.
די פּאַסטוכער האָבן דערהערט די יאָמערן פון די
שעפּסן און בילן פון די הינט. זיי האָבן אָבער ניט געקענט
לויפן צו הילף. זייערע פּייער-האַלדזשעקעס האָט דער נאָ-
סער שניי פּאַרשיקט, גיין אין דער פינסטער האָבן זיי
מורא געהאַט און זייערע געשרייען האָבן אים ניט אָפּגע-
שראָקן

— ער... ער... האָבן זיי געיאָמערט און ער האָט
געווילדעוועט אין שטאַל, ווי עס ווילדעוועט אַ סיייער אין אַ
שייער, וואָס איז פול שטרוי און תבואה.

דורך דעם צובראַכענעם פאַרקאן האָבן זיך אַרויסגע-
ריסן די איבערגעבליבענע שעפּסן און זיך צעלאָסן אויף הונ-
דערט זייטן, דער בער האָט אָנגעהויבן צו טרינקען די נאָך
וואַריטע בלוט פון די צעריסענע שעפּסן. ער האָט גענומען
שלינגען די צעריסענע שטיקער פלייש צוזאַמען מיט דאָס פעל,
וואָס איז געווען מיט בלוט באַנאַסן, צום סוף האָט ער נאָך
אַ כאַפּ געטאָן אַ שצט און מיט עטלאַכע שפרונגען איז ער
שוין געווען אין וואַלד.

אויף סאָרגן האָבן זיך געהערט איבערן גאַנצן פּלאַץ
געשרייען און געחיינען. דער בער האָט דרייסיק שעפּסן
געטויט, אַ סך האָבן אַזעקגעכאַפט וועלן, אַ סך זיינען גלאַט
פאַרפאַלן געוואָרן. ער האָט אויך אינגאַנצן תרוב געמאַכט
די שטאַל מיט געחיינען, שילטנדיק, זיינען די פּאַסטוכער

מיטן רעשט ביטל שעפסן, זאָס זיי האָט זיך איינגעגעבן צו-
ניפצוזאמלען, אנטלאָפן אין דאָרף. זיי האָבן פאַרטאכט די
איבערגעבליבענע שעפסן אין אַגעצעלט, אים פאַרפעסטיקט
און פאַרשפאַרט מיט פלעקער אין שטייגער.

אַבער ער איז געווען וואָך. נאָך אין דערזעלביקער
נאכט איז ער מיט זיינע הברים בערן באפאלן דאָס געצעלט,
פונאנדערגענומען די קלעצער, ברעטער און פלעקער און
געטאכט אזא סעודה, אַז דער גאַנצער סאָל ארום אין אַרום
איז פול געוואָרן מיטן ריח פון די פאַרבלוטטיקטע פלייש-
שטיקער.

— צרה, צרה, זיידער צרה... — האָבן געקלאָגט און
געבייזערט זיך די פאסטיוכער.

הוצפּהדיק און דרייסט פון זייערע נצחונות האָבן די
בערן אזוי געמאכערט די פאסטיוכער סיי בייסאָג און סיי
ביינאכט, אז פיל פון זיי האָבן שוין פאַרוואָגט צו קימען
אהער נאָכאמאל מיט סטאדעס. "זיין" לויב האָט זיך צע-
טרעגן זייט-היינט איבער די טאמערען. ער האָט אָפּגעהאלטן
דעם נצחון אין די פאַרוואָרפענע ווינקלען פון די הויילע
בוימערשפיצן⁽¹⁾ פלעגט ער שטיין ביינאכט אין גלאַנץ פון
דער לבנה און פלעגט קוקן פונדערהויך אויף די פוסטע
סאָלן. ער איז געווען ענלאך צו אַ גרויסן, שוואַרצן פעלז,
זייענדיק אליין, האָט ער זיך געפילט מעכטיק, אַז קיינער

(1) אַנאָמען פון אַ באַרג אין די טאמערען.

איז ניט גלייך צו אים, הי עס פילט זיך דער בארג-ווינגס,
 הי עס פילט זיך דער דונער. ער פלעגט זיך אויסלייגן איבער
 די באגולרטע, סאמעטענע בערגלאך און קוקן צו אים אין
 חאלד אריין. איינער אליין איז ער דער מעכטיקסטער, הי
 עס איז מעכטיק די פינסטערע שטילקייט פון א ווינטער-נאכט,
 הי עס איז שטארק דער ברענענדיקער פראָסט פון פרימאָרגן,
 וואָס פאַרגליחערט אַלץ אין אייז. די פוסטע, שוויגנדיקע
 חעלדער זיינען חידער געווען די מלוכה פון אים אליין.

פאַרטראַכט פלעגט דער ריז בויגן און ברעכן די
 צווייגן, שפאַצירן איבער די הויכע גרעזער, פון וועלכע עס
 פלעגט זיך אַרויסזען נאָר זיין שוואַרצער רוקן. וואָס עס איז
 געווען ענלאַך צו אַ שווער אָנגעהאַדענעם שיפל אויף די
 פרייע כוואַליעס...

פון אונטערשטן קשייחין (2) האָט אַהערצו אין חאלד
 פאַרבלאַנדזשעט אַ משונע-ווילדער אַקס מיט גרויכע הערנער.
 דער אַקס האָט פלוצלונג דערוען הי ער לויפט פון צווישן
 די הויכע אור-אַלטע בוימער. ער האָט אָנגעשטעלט זיין
 האַרטן שטערן מיט די שטויסנדיקע הערנער, האָט קורץ
 אַ ברום געטאַן און האָט ברייט צעשטעלט די פאַדערשטע
 פיס, איינשפאַרנדיק זיך מיט די הינטערשטע אָן דער ערד.
 ער האָט זיך אזוי אַחעקגעשטעלט, הי עס שטייט דער בריק,
 אין וועלכן דער פּרילינג-אייז שפאַרט אָן. שנעלער, הי עס

(2) פון אַרש אין די הימלען.

סאלט א בוים אין זאוערוכע, איז געפאלן דער בער אויף
 דעם חילדן אָקס און אַ קלאַפּ געטאָן מיט זיין לאַפּע אים
 אין רוקן. ס'האָט אַ שטורץ געטאָן בלוט, ענלאַך צו צוויי
 לאַזיגעס באַרג-שטיינער, וואָס האָבן זיך צונויפגעטראָסן אין
 איין טאָל, געיאָנט פון צוויי אַנטקעגנדיקע פעלזן-בערג זיי.
 נען זיי ביידע געווען, די שטיינער הייבן זיך אויף אין אַ
 וואַנט און דער חידערקיל פאַרהילכט די לוסט, אַזוי האָבן
 זיי ביידע געברוטט און זיך צונויפגעפלאַכטן אין אַ קאַמף.
 דער בער האָט אויסגעמיטן דעם אָקס שטערן און אליין
 אַריס געטאָן פון זיין רוקן אַ שטיק פלייש, חיי עס רייסט
 אָפּ דער דונער אַ שטיק בוים פון שטאַם, זיי זיינען אָפּגע-
 שפרונגען איינער פון די אַנערערע און באלד—צוריק זיך
 געלאָן. אינגאַנצן סאַרבלוטיקט, האָט אַנגעהויבן דער אָקס
 מיט אימה צו אַנטלויפן, קלאַפנדיק מיט די קאַפּיטעס, ווי
 האַמערס וואַלטן קלאַפן איבער דער ערד.

דער אלטער חאלד האָט שטיל, שווייגנדיק געקוקט
 אויף דעם קאַמף.

גאַכן שלאַכט האָט זיך דעם בער פאַרגלוסט זון. ער
 איז אַריבער דעם טאָל נייעפצירקו (* און דאָרט געוואַרימט זיך
 אויף דער זון, ליגנדיק אונטער אַ בוים און קוקנדיק פון
 זיין שטאַלצער איינזאַמקייט אראָפּ אין לאַנד פון די מענטשן.
 אונטן זיינען געווען באַרג-אַפּגרונטן און קליינע שפאַרבער

(* אַ סאַל אין די טאַטען-בערג.

האָבן אומגעפלאַטערט, וועלנדיק כאַפן די זיבן-פאַרביקצ
שמעטערלינגען פון די פעלון.

ס'איז אָנגעקומען דער ווּנטער און מיט אים דער
ווּנטער-שלאָף פון בער. ער איז געשלאָפן אין קלינסקער
טאַל. די מענטשן האָבן אַלץ גערעדט וועגן אים. עס איז
זיי געווען אַ שאָד זיך ניט אומצוקערן אין דעם פּרוכטיקן,
גראַויקן טשעמנאַסמערעטשינער וואַלד. אין זייער האַרץ האָט
אויך געוואַכט דער געפיל פון נקמה פון בער.

אַז ס'איז געקומען דער פּרילינג, האָבן זיך איבערן
שטעג, וואָס פירט אין די וואַלדיקע בערג, אַוועקגעלאָזן
אַסך מענטשן באַוואַגנט מיט פּייל און בויגנס, מעסערס,
העק אין לאַפּעטעס אין די הענט און אויך ציינערדיקע אַיי.
זערנע שפּיון מיט גראַבע קייטן.

דער בער האָט זיי דערוען. ווידער איז אים באַפאלן
אַ השק צו וואַרפן זיך אויף זיי און צעשליידערן זיי איבער אַרבע
רוחות, גאָר ווידער האָט עפעס אַמורא אים אָפגעשטופט
אין וואַלד-געדיכטעניש. אַ, ווען עמיצער פון די מענטשן
וואַלט זיך צו אים דערנענטערט, וואַלט אים אָנגעגריפן,
וואַלט ער שוין יענעם אויף שטיקער צעריסן. אים האָט זיך
געוואַלט קוקן אויף דעם מענטשן פון גאַנט, אויג אויף אויג.
ער האָט אָבער ניט געוואַגט אָנצוגרייפן. ער האָט געפילט,
אַז דער מענטש האָט עפעס אַזאַ כוח, וועלכן ער פאַרשטייט
ניט. דוכט זיך, ער וואַלט דעם מענטשן איבערגעבראַכן

צאך גרינגער, ווי א צווייגל פון מאלינעס, און דאך האט ער
עפעס מורא געהאט...

עס זיינען חידער געקומען די פאסטעכער מיט זייערע
אָקסן און שעפסן. איצט זיינען זיי שוין געווען מער אין
צאל, מיט מער אָקסן און שעפסן. הינט האָבן זיי
געבראכט מיט זיך צוועלף. זיי זיינען געגאנגען פריילאך
מיט געזאנג, מיט מוויק פון פייקלאך, פייפאלן, גלעקלאך
און אנדערע הילצערנע מוויק-אינסטרומענטן, מיט וועלכע
עס שפילן די בערג-איינוואוינער פון די טאטערן. זיי זיינען
געגאנגען מיט רעס, ווי זיי וואלטן וועלן אפשרעקן דעם
בער — זאל ער וויסן, אז זיי וועלן שוין זיך האלטן היינט
טיקס מאָל אין טשעמנאָסמערעטשינער וואלד. די ערשטע,
וואָס זיינען איצט געקומען אין וואלד, האָבן אויסגעגראָבן
טיפע גריבער אין די שטיינערדיקע בערג, האָבן פארדעקט
די גריבער מיט צווייגן, באַדעקט מיט מאַך די אַריינצונאַרן די
וועלף אין די גריבער. זיי האָבן אויך צוגעגרייבט אייזערנע
פאסטקעס פאַר בערן.

אַבער באלד דעם ערשטן טאָג איז ער אַרויסגע-
לאָפן פון צווישן די ביימער און באַפאלן אַ גרויסן, גרויסן
אָקס, אויף וועלכן ער האָט געוואָרטן אַן אויג. דער אָקס,
דערזענדיק די שרעקלאכע חיה, האָט אָנגעהויבען צו ריטשען,
האַט פאַרריסן דעם עק און גענומען אַנטלויפן. דער בער
האַט אים דעריאָגט. ניט געקיקט אויף די דריי גרויסע

הינט, וואָס זיינען אָנגעלאָפֿן, האָט ער אים מיט עטלאַכע
קלעפּ טויט געשלאָגן. עס זיינען אָנגעלאָפֿן נאָך צוויי הינט
און זיבן אָקסנטרייבער. ער האָט זיך אָפּגעקערט פֿון אָקס
און פֿאַרשוואונדן אין וואַלדגעדיכטעניש. ער האָט געגזבן
זיי צו וויסן, אָז ער איז דאָ, אָז ער איז דאָ דער מלך. דאָס
האָט ער געענטפערט די פֿאַסטעכער אויף זייער פֿריילאָכן
אַריינקום אין זיין מלוכה.

אין אַ פינסטערער, רעגנדיקער נאַכט האָט ער באַשלאָסן
אויפֿסגיי צו באַפֿאלן די שעפֿטן-שטאַלן, וואָס זיינען גע-
שטאַנען אין פעלד. פֿלוצלינג אָבער, ווי ער איז אַרויס
פֿון צווישן די ביימער, האָט אים דורכגענומען אַמורא-
דיקער ווייטאַק אין די זייטן און הינטערשטע פֿיס — דאָס
האָבן זיך אין אים אַריינגעזעצט די שפיציקע, לאַנגע איי-
זערנע ציין פֿון דער אונטערגעשטעלטער פֿאַסטקע. ער האָט
פֿון ווייטאַק אַ ברום געטאַן, אַריס געטאַן די פֿיס, אָבער
די איינזש האָבן ניט גאַנגעלאָזן און סײַהאַט זיך נאָך אים
אַ שלעפּ געטאַן די גרויסע קייט מיט דער הילצערנער קלאַץ.
ברומענדיק, האָט ער אָנגעהויבן זיך וואַרפֿן און רייסן, ניט
קענענדיק צוריקגיין, ווייל די אייווערנע האַלבע קוילן, די
קייט און די גרויסע קלאַץ האָבן זיך פֿאַרטשעפעט אָן יע-
דער צווייג און סענק פֿון די ביימער.

דער בער האָט מנראַדיק געברומט. די דערשראָקענע
חעלף האָבן געוואַרעט. עס זיינען זיך אָנגעלאָפֿן אויסן אַרט

פון אומגליק הינט און האָפּן מיט עקשנות געבילט. איבער זיי אלעמען האָט זיך פאמעלאך גערוקט די שוואַרצע רענג-דיקע נאכט. פון צייט צו צייט נאָר סלעגט פון צווישן אָפּגרונט און הימל אַרויסקוקן אַ מרה-טהורהדיקער שאַסן פון אַפעלוז, אזוי ווי ער וואַלט נייגעריק געווען, וואָס עס טוט זיך דאָרט אונטן, וואו עפעס לעבט, ווערט געבאָרן און שטאַרבט.

עס איז טאָג געוואָרן. איבערן טאָל האָט זיך צעגאָסן אַ בלייכע ליכט. באַלד זיינען פון די געצעלטן אַרויס די מענטשן מיט פייל און בויגן, שטעכאייזנס, שטיי-נערוואַרפער אין די הענט און פאַרויכטיק, מיט בילנדיקע הינט פאַרויס, זיך געלאָזן באַרגאַרויף. זיי זיינען באַלד געבליבן שטיין פאַרוואונדערט. זיי האָבן דערוען אים. פאַרקלעמט פון דער אייזערנער פאַסטקע מיטן קייט אין קלאַץ, האָט ער זיך ווילד פון פאַרצווייטלונג און ווייטאַק אַרויס-גערוקט פון צווישן די צווייגן פון אַריווקן בוים. אַרום אים זיינען געלעגן אָנגעוואַרפן ביימלאַך, וואָס ער האָט אַרויס-געריסן מיט די וואַרצלען, צווייגלאַך, אַרויסגעריסענע פעלזן, שטיינער. די מענטשן זיינען געבליבן שטיין פאַרוואונדערט, ביט וואַגנדיק צוצוגיין נענטער.

„ער“. „ער“.

פלוצלונג האָט זיך איינער איינגעבויגן. האָט אויף-
 געהייבן אַ שטיין, האָט אָנגעצויגן ייִן וואָרפֿער אין אַ שלי-
 דער געטאָן. דאָס האָט באלד נאָכגעטאָן אַ צווייטער. די
 איבעריקע האָבן אָנגעצויגן די פֿייל און בויגנס. אַ האָגל
 פֿון פֿיילן און שטיינער האָט זיך אָנגעהויבן צו שיטן אויף
 די צווייגן, ביימער און בער.
 אַסאַרבלוטיקטער, צוקאליעטשעטער, מיט עטלאַכע
 פֿיילן אין קערפֿער האָט זיך דער בער אַ לאָז געטאָן באַרג-
 אַראָפֿ, כדי צו וואָרפֿן זיך אויף די מענטשן. ער איז צו-
 געשפּרונגן צו דער מחנה אָנפֿאלער. צוערשט האָבן זיך
 אַ רוק געטאָן צוריק די הינט, קוים בילנדיק פֿאַר שרעק;
 נאָך זיי זיינען ווייט אָפּגעשפּרונגען די מענטשן. נאָר איין
 גוראַל (*), אַ הויכגעוואַקסיגער און ברייטביינערדיקער, מיט
 אַ אייזנשפיץ אויף אַ הילצערנעם פּלעקל איז פֿאַרבלויבן אויף
 זיין פּלאַץ. ער האָט אָנגעשפּאַרט דעם פּלעקל אָן אַ שטיין און
 אָנגעשטעלט דעם שפּיז. שלעפּנדיק די אייזערנע פּאַסטקע,
 איז צו אים צוגעטאָלן דער בער. ווען ער איז שוין גע-
 ווען פֿון אים גיט מער ווי עטלאַכע טריט, האָט ער זיך
 אויפּגעהייבן אויף די הינטערשטע לאַפּעס, כדי מיט דער
 פּאָדערשטער דערלאַנגען דעם שונא אין קאַפּ. אָבער דאָ
 האָט ער זיך מיט זיין ברוסט אָנגעשטויסן אויף דעם שאַרף
 פֿון שפּיז...

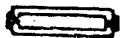
(* אזוי הייסט יעדער איינוואוינער פֿון די טאַטערן.)

דעפאלט האט ער באוויזן א קוק צו סאָן פון דער
 נאַנט דעם מענטשן אין די אויגן פלוצלונג האָט אַ האַק,
 וועלכער איינער פון די פאסטעכער האָט געוואָרפן אין דער
 לופטן, אזשום געטאָן און זיך איינגעטיטן ביים בער אין
 ביין צווישן די אויערן. באלד האָט אים א צווייטער גע-
 טראָפן אין רוקן, א דריטער — אין איינע פון די פאָדער-
 שטע לאפעס. מען האָט אָנגעהויבן צו ווארפן שטיינער
 מיט די הענט. ער איז געפאלן. דער גוראל איז אָפ-
 געשפרונגען אין באלד ווינען אָנגעלאָפן די הונט און נאָך
 זיי — די מענטשן. דאָך האָבן נאָך אין זיין פיסק צוויי
 צעפלאמטע, קיבלאטע הונט אוועקגעגעבן די נשמה מיט
 א מוראדיקן דומפן קוויטש.

די פּיילן, די שפּיזן, די שטיינער, וועלכע מען האָט
 אין אים געוואָרפן וואָס אַמאָל אלץ נענטער, האָבן ביי אים
 אָפגענומען אזויפיל בלוט, אז ס'איז אים אין די אויגן פינ-
 סטער געוואָרן און ער איז געבליבן אָן ביחות.

אזוי ווי דורך אַנפאל האָט ער געזען, ווי עס דער-
 גענטערט זיך צו אים דער הויכער, ברייטביינערדיקער
 גוראל, וועלכער האָט אים אינטערגעשטעלט דעם שפּיז אונט-
 טערן ברוסט. דער בער האָט דערפילט אזא קלאפ מיט
 אַ אייזן אין שטערן, אז עס האָט אים אינגאנצן אויסגע-
 טרייסלט און זיין קאָפּ איז אים געפאלן אויף דער ערד.

דער ששעמנאָסמערעטשינער האַלד אין סאַל איז באַ-
הערשט געוואָרן. זיין מוראדיק-גרױסע, פּונאַנדערגעשפּריי-
טע פעל האָט געטריקנט די זון.

צענטער. ייד. שול-ארגאניזאציע

5 ווילנע.

זשורנאלן (אויסגאבן פון צ. ס. א. חילנע).
גרינינקע ביימעלעך—2-דעכנמלעכער זשורנאל [סאר
יינערע קינדער; 2-טער יארגאנג.
דער חבר—חדשדיקער זשורנאל פאר עלטערע קינדער
די נייע שול—פאדאגאגישער זשורנאל, 2-טער יארגאנג
שול און היים—זשורנאל פאר עלטערן.

שול-ביכער:

די שול אין מערב-אייראפע און אמעריקע.
פראם. פ. בלאנסקי, יידיש א. גאלדשמידס.
דער לערער, אלס פארציאונגס-קינטלער—ל. גורליס,
פון דייטש-יידיש מ. היימסאן.
לידער און שפילן—א. בולקין און ל. פראקן.
רואיקע שפילן—א. בולקין
באזעגלאכע שפילן—גאלדבערג אקון
הי אזוי ארגאניזירט מען א קינדער-פלאץ—קרוויצקי.
די יידישע טאלקס-שאפונג—ס. אג-סקי
באדנקענטשאפט—אגראנאס קאדישעס.
עלעקטרע-פראם. גרעץ—איבערו. אינוש. אקון.
חן דעם געמינען זיך אויסן לאגער א גאנצע ריי
לייען-ביכער פון פארשידענע פארלאגן.
אדרעס: פאסט-קאסטל נומער 66.

צענטער. ייד. שול-ארגאניזאציע

ווילנע.

קינדער-ביכער:

- די פארבינדונגע קרעטשער פון דינאל סטארני
3 מעשהלעך
2 די געשיכטע פון א. ב. ס. יודאָאָויסט.
האַלפּטאָנג מאַצאַרט (זייערע קינדער-יאָרן)
לודזיק בעטהאַדען (פאַרבעט ס. יודאָאָויסט.
ער פון ק. טעטאָיער-יודיש י. ס.
3 מעשיות פון בוך "סול-חברים" דאמיטס-יודיש-ל
מאָסט זיך אליין א גערטעלע: האַרעל סטאָט, בלאָט,
בלום, פרוכט. פון ס. חיימסאָן.
י. ל. פּרץ (זיין לעבן און זיינע הערק) פון ז. רייזען.
י. דאַברושין - לידער.
חץ דעם געמינגען זיך: זיינע ביכער-לאַגער פאַרש. קינדער
מעשהלעך און קינדער פיעסן פון אנדערע פאַרלאַגן.
א ד ר ע ס : פאַסט-קאַסטן נומער 66.

Wydawnictwo Żydowskie,
Centralny Organizm
Szkolny w Wilnie.

1937-8

Policzna „Dom Oświaty”,
Skrzynka pocztowa № 66,
Wilno.